C/2026/3538

22.7.2026 г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет

Стратегическа стандартизация за по-силен единен пазар

(становище по собствена инициатива)

(C/2026/3538)

Докладчик: **Angelo PAGLIARA**

Съветник	Silvia BORELLI (на докладчика)
Решение на Пленарната асамблея	19.2.2026 г.
Правно основание	Член 52, параграф 2 от Правилника за дейността
Компетентна секция	„Единен пазар, производство и потребление“
Приемане от секцията	15.4.2026 г.
Приемане на пленарна сесия	29.4.2026 г.
Пленарна сесия №	605
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	184/0/7

1. Заключения и препоръки

1.1. Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) подчертава, че приобщаващият характер е от първостепенно значение за легитимността и ефективността на европейската система за стандартизация, поради което призовава за засилено участие на МСП, профсъюзите и организациите на гражданското общество, включително подходяща финансова подкрепа и подобрен достъп до дейности по стандартизация, като същевременно се повишава ефикасността на системата и се гарантира финансовата ѝ устойчивост на национално равнище.

1.2. ЕИСК призовава Европейската комисия, в контекста на предстоящото преразглеждане на Регламент (ЕС) № 1025/2012 ([1]), ясно да потвърди, че европейската стандартизация трябва да остане технически инструмент в подкрепа на законодателството на ЕС и не трябва да обхваща въпроси, които биха могли да попаднат в обхвата на социалния диалог на европейско, национално, секторно, регионално (провинциално или местно) равнище, нито на това на дружествата или на предприятията ([2]).

1.3. ЕИСК препоръчва в преразгледания регламент да се въведе изричен *принцип за ненатеса*, за да се гарантира, че стандартите не регулират, нито косвено засягат въпроси, свързани със социалния диалог ([3]).

1.4. ЕИСК призовава за въвеждането на механизъм за предварителна оценка за всички искания на Европейската комисия за стандартизация, за да се проверяват техният обхват и потенциалните им последици за основните права, социалното законодателство и прерогативите на социалните партньори преди началото на процеса на стандартизация.

([1]) Регламент (ЕС) № 1025/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 година относно европейската стандартизация, за изменение на директиви 89/686/ЕИО и 93/15/ЕИО на Съвета и на директиви 94/9/ЕО, 94/25/ЕО, 95/16/ЕО, 97/23/ЕО, 98/34/ЕО, 2004/22/ЕО, 2007/23/ЕО, 2009/23/ЕО и 2009/105/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Решение 87/95/ЕИО на Съвета и на Решение № 1673/2006/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 316, 14.11.2012 г., стр. 12, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2012/1025/oj).

([2]) Вж. съвместното писмо „Standardisation bodies must refrain from issuing social standards“ („Органите по стандартизация трябва да се въздържат от определянето на социални стандарти“), подписано от Европейската конфедерация на профсъюзите, Business Europe, SMEunited, SGI Europe на 27 юни 2025 г.

([3]) Вж. съвместното писмо „Standardisation bodies must refrain from issuing social standards“ („Органите по стандартизация трябва да се въздържат от определянето на социални стандарти“), подписано от Европейската конфедерация на профсъюзите, Business Europe, SMEunited, SGI Europe на 27 юни 2025 г.

1.5. ЕИСК призовава за по-голяма прозрачност и достъпност в рамките на европейската система за стандартизация, включително по-добър публичен достъп до хармонизирани стандарти и по-ясна информация относно състава и функционирането на техническите комитети. Това трябва да гарантира прозрачност, финансова устойчивост на системата и защита на правата върху интелектуалната собственост от страна на европейските организации за стандартизация (ЕОС).

1.6. ЕИСК подчертава необходимостта от по-силна координация на позицията на ЕС в международните органи по стандартизация, за да се гарантира, че глобалните стандарти продължават да бъдат в съответствие със законодателството на ЕС, целите на политиката и високите равнища на защита.

1.7. ЕИСК призовава Европейската комисия да гарантира пълна достъпност за хората с увреждания в рамките на дейностите на европейските и националните органи по стандартизация, включително на процедурите, материалите, съоръженията и ИКТ системите, в съответствие с Директива (ЕС) 2019/882 ([4]), като същевременно се запазят целостта и структурата на приложение III към Регламент 1025/2012.

1.8. ЕИСК подчертава, че европейската стандартизация трябва да остане основен инструмент за стимулиране на единния пазар, конкурентоспособността на промишлеността и отворената стратегическа автономност на ЕС. Преразглеждането следва да гарантира, че системата продължава да е водена от промишлеността, като същевременно се подсигури ефективното участие на социалните и обществените заинтересовани страни и МСП чрез опростени процедури, засилено изграждане на капацитет и по-голямо представителство в техническите комитети. Стандартите могат да предоставят изключителни икономически възможности за МСП и за единния пазар като цяло не само като жизненоважни инструменти за постигане на съответствие, но и като инвестиция за растеж.

2. **Контекст**

2.1. Настоящото становище по собствена инициатива има за цел да допринесе проактивно за обявеното от Европейската комисия предстоящо преразглеждане на рамката на ЕС за стандартизация, в резултат на което се очаква през третото тримесечие на 2026 г. да бъде представено законодателно предложение. ЕИСК счита, че това преразглеждане е навременна възможност за укрепване на единния пазар и отворената стратегическа автономност на ЕС, като същевременно се гарантира, че стандартизацията продължава да бъде надежден, прозрачен и приобщаващ технически инструмент.

2.2. Стандартите следва да продължат да подкрепят европейската конкурентоспособност и иновации, по-специално на МСП, като същевременно остават в пълно съответствие с ценностите на ЕС, достиженията на правото на Съюза и институционалната структура на социалния диалог. Същевременно разработването и прилагането на стандарти следва да допринесе за високо равнище на защита на работниците, потребителите и околната среда.

2.3. Стандартите все повече оформят конкурентоспособността на промишлеността, като повишават издръжливостта на европейските вериги за създаване на стойност и оказват влияние върху организацията на труда. Като се имат предвид нарастващото им въздействие върху организацията на труда, въвеждането на цифрови технологии и взаимодействието между човека и машината, стандартите следва да бъдат разработвани при надлежно отчитане на потенциалното им въздействие върху условията на труд, безопасността и уменията на работниците, потребителите, околната среда, както и върху ресурсите и уменията на МСП.

2.4. В своята оценка на Регламент (ЕС) № 1025/2012 (SWD (2025) 170 final) Европейската комисия подчертава, че контекстът на европейската стандартизация се е променил значително след влизането в сила на регламента. Възникнаха нови предизвикателства поради променения геополитически контекст, бързото технологично развитие, свързано с екологичния и цифровия преход, и необходимостта от подобряване на образованието и уменията в областта на стандартизацията. В този контекст Европейската комисия подчертава, че регламентът трябва да използва в пълна степен стратегическия потенциал на европейските стандарти, за да подкрепи устойчив, екологосъобразен и цифров единен пазар и да даде възможност на ЕС да си възвърне водещата роля в световен мащаб в процесите на стандартизация. Това означава също така, че по целесъобразност трябва да бъде укрепен капацитетът на заинтересованите страни, представляващи организациите на гражданското общество, профсъюзите и МСП да участват ефективно в процесите на стандартизация.

([4]) Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 година за изискванията за достъпност на продукти и услуги (ОВ L 151, 7.6.2019 г., стр. 70, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj).

3. **Общи бележки: предизвикателствата на европейския процес на стандартизация**

3.1. През последните две десетилетия националните, европейските и международните системи за стандартизация се превърнаха във все по-интегрирана екосистема (на национални, европейски и международни органи по стандартизация). В резултат на това настъпи промяна, при която европейските стандарти се инициират по-често на международно равнище. Това излага европейските стандарти на нови предизвикателства, включително от гледна точка на концепциите „стратегическа автономност“ и „произведено в Европа“. Укрепването на водещата роля на Европа на международно равнище ще гарантира защитата на европейските интереси.

3.1.1. ЕИСК отбелязва няколко структурни предизвикателства, които следва да бъдат преодолени, за да се укрепи единният пазар и да се подобрят легитимността и ефективността на европейската система за стандартизация.

3.1.2. Навременността и предвидимостта трябва да бъдат подобрени чрез намаляване на забавянията по цялата верига — от исканията на Европейската комисия до изготвянето, оценката и публикуването, като същевременно се гарантират участието на всички заинтересовани страни, постигането на консенсус и техническото качество. Осъществими начини за повишаване на бързината и способността за реагиране на системата могат да бъдат намерени чрез съпоставяне — преди започване на работата по стандартизация — на работното натоварване с наличните ресурси, включително експертни ресурси и ресурси на секретариатите. Следва също така да се обмисли как да се ускори цитирането на хармонизирани стандарти чрез установяване на прозрачни и обвързващи процедури с ясни срокове и критерии за оценка и по-тесен обмен между консултантите по хармонизираните стандарти и техническите експерти.

3.1.3. Трябва да се гарантира правното и техническото качество на хармонизираните стандарти, така че те да съответстват напълно на мандатите и правните изисквания на ЕС, за да се ограничат отхвърлянията, преразглежданията и съдебните спорове. Това изискване за качество следва също така да гарантира, че стандартите допринасят за осигуряването на високо равнище на защита на интересите на заинтересованите страни, представлявани от организациите, упоменати в приложение III.

3.1.4. Приобщаващият характер и балансираното участие продължават да бъдат от първостепенно значение. С оглед на това, за да се повишат легитимността и приложимостта на стандартите, следва да се насърчава участието на МСП и заинтересованите обществени групи, включително профсъюзите, потребителите и заинтересованите страни в областта на околната среда, както в европейските, така и в националните органи по стандартизация.

3.1.5. Като се има предвид значението на хармонизираните и нехармонизираните стандарти, трябва да се гарантират прозрачност и достъпност.

3.1.6. Правилата за управление и стимулите трябва да бъдат подобрени, за да се гарантират отчетност и способност да се отговори на политическите приоритети, особено в бързо развиващите се екологични и цифрови сектори.

3.1.7. Особено внимание следва да се обърне на стандартите, насочени към нововъзникващи технологии като изкуствения интелект, цифровите платформи и усъвършенстваната автоматизация, които могат съществено да трансформират организацията на труда и взаимодействието между човека и машината.

3.1.8. Преразглеждането трябва да гарантира социалния диалог на европейско и национално равнище. Стандартите не трябва да обхващат въпроси, които биха могли да попаднат в обхвата на социалния диалог. Този принцип се подкрепя изцяло от европейските социални партньори и е залегнал в Договорите на ЕС ([5]).

4. **Предложени законодателни насоки**

4.1. Регламент 1025/2012 обхваща само стандарти *„в подкрепа на законодателството и политиките на Съюза“*. Наред с това съществуват и известен брой нехармонизирани стандарти (национални, европейски и/или международни), които са пряко цитирани в европейското законодателство, както и неизвестен брой нехармонизирани (национални, европейски и/или международни) стандарти, които стават част от националната нормативна уредба. Тези два набора от стандарти — които допълват ясно определения набор от хармонизирани стандарти — остават до голяма степен неизвестни. В резултат на това стандартизацията и стандартите имат много по-значително въздействие върху единния пазар, отколкото се признава понастоящем.

([5]) Вж. съвместното писмо „Standardisation bodies must refrain from issuing social standards“ („Органите по стандартизация трябва да се въздържат от определянето на социални стандарти“), подписано от Европейската конфедерация на профсъюзите, Business Europe, SMEunited, SGI Europe на 27 юни 2025 г.

4.2. С оглед на това Европейската комисия следва да разработи инструменти за оценка на въздействието на нехармонизираните стандарти, изготвени от органите по стандартизация. Тези стандарти действително засягат вътрешния пазар и оформят поведението на дружествата в неговите рамки. Освен това няколко правни акта на ЕС се позовават на нехармонизирани стандарти, като в някои случаи правят тяхното прилагане задължително.

4.3. ЕИСК подкрепя принципа, съгласно който стандартизацията трябва да остане техническо упражнение и не следва да урежда въпроси, попадащи в обхвата на социалния диалог и колективното договаряне, като например условията на труд, правата на работниците и управлението на персонала. Европейската комисия следва да изготви насоки, въвеждащи изричен принцип за ненамеса, като поясни, че стандартите по никакъв начин не засягат упражняването на основните права, признати в държавите членки и на равнището на Съюза, нито засягат правото на договаряне, сключване и прилагане на колективни трудови договори или всякакви въпроси, обхванати от социалния диалог на равнището на ЕС и на национално равнище.

4.4. ЕИСК отново заявява, че доброволната техническа стандартизация не може и не трябва да се намесва в областите, запазени от закона за регулираните професии. По-конкретно, техническите стандарти не могат да регулират запазените професионални дейности, изискванията за навлизане в професията, професионалните умения или етичните стандарти, които остават изключителна отговорност на законодателя и правилата за регламентиране на професиите.

4.5. За всяко искане за стандартизация следва да се изисква предварителна оценка на обхвата, за да се установи всеки риск от припокриване със социалния диалог, основните права, социалното законодателство и областите, запазени от закона за регулираните професии. Съответно във всяко искане за стандартизация следва да се посочва дали и до каква степен то засяга тези области. Когато се установят рискове, Европейската комисия, органите по стандартизация и техните технически комитети следва да дават предимство на алтернативни инструменти.

4.6. Европейските и националните органи по стандартизация, както и създадените в техните рамки технически комитети, трябва да гарантират балансирано участие на организациите на потребителите и на гражданското общество, заинтересованите страни в областта на околната среда, профсъюзите и МСП. За да се гарантира пълноценно участие, органите по стандартизация следва да премахнат, доколкото е възможно, финансовите и административните пречки, така че да позволят свободен достъп и участие в дейностите по стандартизация на организациите на гражданското общество, профсъюзите и МСП. Следва да се гарантира и достъпност за хората с увреждания. Освен това на тези организации следва да се предоставят подходящи финансови ресурси, програми за изграждане на капацитет и обучение в областта на стандартизацията, за да се укрепи техническият им експертен опит както на европейско, така и на национално равнище. За тази цел следва да се въведат механизми за преразпределяне на таксите, заплащани за участие в органите по стандартизация, към организациите, упоменати в приложение III.

4.7. ЕИСК подчертава, че европейската стандартизация трябва да остане основен инструмент за стимулиране на единния пазар, конкурентоспособността на промишлеността и отворената стратегическа автономност на ЕС. Преразглеждането следва да гарантира ефективно участие на МСП чрез опростени процедури, засилено изграждане на капацитет и по-голямо представителство в техническите комитети. Стандартите могат да предоставят изключителни икономически възможности за МСП и за единния пазар като цяло не само като жизненоважни инструменти за постигане на съответствие, но и като инвестиция за растеж.

4.8. ЕИСК призовава за прозрачни процедури за стандартизация. Съставът на техническите комитети в рамките на органите по стандартизация на европейско и национално равнище следва да се публикува на техните уебсайтове.

4.9. Поради нарастващата роля на стандартите неограниченият и свободен достъп се превръща във въпрос на върховенство на закона и прозрачност. ЕИСК препоръчва да се гарантира поне лесен, безплатен и безпрепятствен достъп до стандартите в режим само за четене и да се изяснят отговорностите за осигуряване на публична достъпност. Същевременно следва да се гарантират финансовата устойчивост на системата и защитата на правата върху интелектуалната собственост.

4.10. ЕС следва да преразгледа своята международна стратегия за стандартизация, по-специално в Международната организация по стандартизация (ISO) и Международната електротехническа комисия (IEC), като гарантира, че международните стандарти не занижават рамката на ЕС за безопасност, здраве и устойчивост. Това следва да включва усилия да се гарантира, че международните стандарти са в съответствие с международно признатите трудови стандарти и защитата на безопасността и здравето на работниците. ЕС следва също така да предотвратява навлизането на единния пазар без предпазни мерки на стандарти, които са несъвместими с неговите ценности и законодателство. За да се намали този риск, в регламента следва да се предвиди, че даден продукт или услуга могат да бъдат предлагани на вътрешния пазар само ако отговарят на стандартите, изготвени, гласувани и публикувани от органите по стандартизация, които са в съответствие с Регламента на ЕС за стандартизацията.

5. **Насоки за преразглеждане на Регламент № 1025/2012**

5.1. ЕИСК подчертава, че хармонизираните стандарти следва да служат за подпомагане на техническото прилагане на законодателството, без да се превръщат в инструмент за регулиране. Хармонизираните стандарти не трябва да заменят, подкопават или засягат социалното законодателство или колективните трудови договори. Съответно Европейската комисия не бива, чрез искане за един или повече европейски стандарти, да засяга правото на договаряне, сключване и прилагане на колективни трудови договори или правото на предприемане на колективни действия при трудови спорове, нито следва да се намесва във въпроси, които са уредени чрез социален диалог на европейско или национално равнище.

5.2. За да се гарантира, че хармонизираните стандарти остават от технически характер, всяко искане на Европейската комисия за хармонизиран стандарт следва да включва оценка на това дали той засяга социалния диалог, основните права или социалното законодателство. След това тази оценка следва да бъде прегледана от комитета, създаден съгласно член 22 от Регламент (ЕС) № 1025/2012. Организациите, упоменати в приложение III, следва да бъдат информирани от комитета и да им бъде дадена възможност да представят становище относно обхвата на искането на Европейската комисия.

5.3. В критични области на политиката, като например европейската отбрана, чието регулиране следва да бъде предпазено от външни влияния и в които европейската стратегическа автономност следва да се прилага стриктно, Европейската комисия трябва да може да разработва общи спецификации, вместо да изисква европейски стандарти от европейските органи по стандартизация. При изготвянето на общи спецификации Европейската комисия трябва да гарантира участието на всички съответни заинтересовани страни.

5.4. Качеството следва да продължи да има предимство пред бързината. Въпреки че процедурите трябва да бъдат рационализирани чрез цифровизация и подобрено планиране, по-кратките срокове не трябва да отслабват задълбочения характер на обсъжданията, необходими за изготвянето на висококачествени стандарти, съобразени с политиките и ценностите на ЕС. Поради това бързината не следва да се насърчава за сметка на приобщаването и консенсуса. Освен това стандартите, които засягат оборудването на работното място, цифровите системи или взаимодействието между човека и машината, следва да гарантират, че съображенията, свързани с безопасността, здравето и ергономията на работниците, са напълно интегрирани още на етапа на проектиране.

5.5. Приобщаващият характер трябва да се разглежда като условие за легитимност, гарантиращо балансирано участие на промишлеността, в т.ч. МСП, потребителските организации и организациите на гражданското общество, заинтересованите страни в областта на околната среда и профсъюзите, подкрепени с подходящи ресурси. Съответно следва да се увеличи финансовата подкрепа за организациите, упоменати в приложение III, и да се гарантира и поддържа тяхната роля. Европейските организации на заинтересованите страни са ключов фактор в системата и трябва да бъдат защитени с оглед на необходимите демократични принципи на взаимозависимост и взаимоограничаване и насърчаването на ценностите на ЕС. Следва да се гарантира, че утвърдените на международно равнище стандарти, които ще бъдат приети като европейски стандарти, не противоречат на целите на ЕС и не подкопават неговата политика или законодателство.

5.6. За да се постигне ефективно приобщаване и да се гарантира легитимността на системата за стандартизация, следва да се измени член 6, параграф 1 от регламента („Достъп на МСП до стандарти“). Понастоящем този параграф съдържа неизчерпателен, необвързващ списък с мерки, които националните органи по стандартизация могат да предприемат в подкрепа на приобщаването, достъпа и ефективното участие на МСП в стандартизацията на национално равнище. На практика член 6, параграф 1 доведе до неравностойни условия за участие на МСП в различните държави членки. Съществуващият списък от мерки и всички негови разпоредби следва да станат задължителни както за МСП, така и за организациите на потребителите, заинтересованите страни в областта на околната среда и профсъюзите. Освен това ролята на тези категории заинтересовани страни на европейско равнище следва да се гарантира и утвърди, като се използва за основа ролята на организациите, упоменати в приложение III.

5.7. В съответствие със съдебната практика на Съда на Европейския съюз ([6]) ЕИСК препоръчва да се гарантира поне лесен, безплатен и безпрепятствен достъп до стандартите в режим само за четене — чрез достъпен интернет портал — и да се изяснят отговорностите за осигуряване на публична достъпност, като същевременно се гарантират финансовата устойчивост на системата и защитата на правата върху интелектуалната собственост от страна на ЕОС.

5.8. Стандартизацията следва да допринася за устойчивата конкурентоспособност, като насърчава иновациите, производителността и издръжливостта и същевременно интегрира безопасността, здравето и околната среда.

5.9. ЕИСК призовава преразгледаният регламент да включва изискване органите по стандартизация да спазват европейската нормативна уредба за стандартизацията, когато изготвят, гласуват и публикуват стандарти, които стават европейски хармонизирани стандарти.

([6]) Съд на Европейския съюз, C-588/21 P (Malamud); C-160/20; C-613/14 (James Elliott).

5.10. Мониторингът и отчетността следва да бъдат засилени чрез ясни показатели за сроковете, качеството, приобщаващия характер и въздействието, наред с коригиращи механизми, когато е необходимо. Мерките на национално равнище в този смисъл биха могли да бъдат приложени чрез изменение на член 6, параграф 3 от регламента, с което на националните органи по стандартизация да се възложи да събират и предоставят данни относно достъпа и участието на заинтересованите страни в стандартизацията на национално равнище.

Брюксел, 29 април 2026 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Séamus BOLAND